

Bedezettingen te Dilbeek

De bede is ontstaan in de dertiende eeuw en was oorspronkelijk bedoeld om bijzondere uitgaven van de Hertog te financieren. In tijden van nood richtte de Hertog zich tot de Staten met het verzoek (bede) een geldsom bijeen te brengen. De Staten konden hun toestemming moeilijk weigeren. Aanvankelijk werden deze verzoeken slechts bij uitzondering gedaan, maar langzamerhand werden ze steeds talrijker en ontwikkelde de bede zich tot een gewone belasting. De Staten legden de bede op aan de steden en dorpen (dorpsbelasting). Deze sloegen de belasting om over de inwoners in de vorm van een belasting op onroerende goederen. De Honderdste Penning van 1569-1571 werd geheven door de hertog van Alva. Het was een eenmalige belasting van 1% op alle bezittingen van roerende en onroerende aard. Het penningkohier van Dilbeek werd niet teruggevonden. De steden en gemeenten waarvan penningkohieren bewaard zijn behoorden op veelal tot het Graafschap Vlaanderen.

In zijn magistraal werk^[1] publiceert Joseph Cuvelier wat bewaard bleef over de haardtellingen van de 14^e tot en met 16^e eeuw in het hertogdom Brabant. Er worden enkel algemene cijfers vermeld die voor elke parochie de evolutie van het aantal huizen weergeeft^[2]. Als dusdanig zijn deze tellingen voor onze studie niet interessant.

In 1437 waren er 80 woningen waaronder 18 van armen; in 1464 telde men 82 woningen; in 1472 telde men 87 woningen; in 1480 telde men 75 belastbare woningen op een totaal van 93; in 1492 telde men 52 haardsteden; De telling van 1496^[3] bv. toont de volgende gegevens:

Dyelbeke

<i>Bewoende</i>	22
<i>Ombewoende</i>	2
<i>Arme</i>	20

Geestelike huysen, 32, alle bewoent bij werliken personen bede gevende sonder die prochiaen ende die costere.

Item sijn bevonden onder die voors. 32 viere diverse huysraden in een huys ofte onder een dack woenende.

Overbracht ende geaffirmeert 16^oMaii bij heeren Janna van der Elst, vice-cureyt, Heinricke van Cattenbroeck, Bertelmeeuse van Ghindertalen, Johannen van den Broeke, scepenen, Robbrecht Suerman, huysarmmeestere, ende Loenyse die Ruyt, bedesettere.

In 1526 telde men 58 haardsteden, 1 leegstaand, 17 haardsteden van armen, 7 pachthoven, 30 haardsteden van geestelijke instellingen en 4 volle leengoederen.

Naast de algemeen gekende bronnen voor genealogisch onderzoek, zoals de parochieregisters, de registers van de schepenbank en de volkstellingen, zijn o.m. uit de 17^e en 18^e eeuw de bedezettingen voor sociaal-economisch onderzoek de aangewezen documenten. De bedezetting had tot doel het innen van de dorpsbelasting. Voor Dilbeek zijn bedezettingen uit 1666, 1686^[4], 1717, 1719, 1738-39, 1761, 1788, 1789, 1790, 1795, 1796 bewaard gebleven. Ze liggen verspreid over diverse archieven.

LIEVE ENDE WEL - BEMINDE,

Die van *Dilbeek*

IK ben gelast by *Myne Heeren die Gedeputeerde der Heeren Staeten van Brabant* voor den toecommenden jaere 1789 by besondere uytleydinge te doen inne-te-voordoen den halven XXften Penning successively geconsenteert om gelicht te worden geduerende eenen termyn van acht-enderig jaeren, waer af den jaere 1789 sal wesen het XXXIIIste, waer van niemant vry en is ingevolge de voorgaende Uytleydingen, mitgaeders het Quaert van eenen XXften Penning geconsenteert ten jaere 1778 om gelicht te worden geduerende eenen termyn van selthien jaeren, waer van het jaer 1789 sal wesen het negenfte, waer van eenfelykx niemant vry en is ingevolge de eerste Uytleydinge daer af gedaen.

In welken halven XXften U-L. Quote bedraegt de Somme van *335 110*
ende in het Quaert de Gene van *167 16*

$$\begin{array}{r} 335 - 10 \\ 167 - 15 \\ \hline 503 - 5 \end{array}$$

welkers omstellinge sal moeten gedaen worden op den selven voet als de selve heeft moeten geschieden in de voorgaende jaeren, ende van welke Sommen de betaeiinge sal vervallen den eerste January 1789 op pene van reële ende parate executie ten laste van de gebrekkelyke gelyk by de voorgaende Uytleydingen is voorgeschreven, dieniende de tegenwoordige ten dien eynde voor Sommatic.

Gedaen ten Comptoire der Beden binnen Brussel den 17 December 1788.

De bedezetting in 1788.

Op heden den x april 1717 isser ine de prochie van Dilbeke geformeert desen opseth boeck tot betaelinghe van de quote deser prochie ende gemeijnte in veede, ende het gemael, voor een gheheel jaer waer van het ierste halff jaer innegegaen metten eersten junij en geejndigd vla. november 1716, ende het ander halff jaer innegegaen prima xbris vanden selven jaere, ende te eijndighen ultima maj 1717, beloopende de voors. quote voor het voors. gheheel jaer ter somme van 324 guldens tot betaelinghe van welcke somme, mette noodighe costen, alhiergequaotiseert sijn alle ende ieglijck de ingesetenen van de voornoemde prochie naer proportie van het getal van die van ider hujsgesien oft familie soo mans, als vrouwen ende kinderen oudt sijnde seven jaeren oft daerboven, cnechten ende dienstboden, ende volgens consomptie, ende het vertier bij hun te doen soo in veede, als in graenen, alles opden voet ende in conformiteijt vande taxen daer over aen regeerders toegesonden waertoe gerefereert wordt. Ende dat ten aensoecke van Jan vanden Borre, Pr. Verheijen, Guilliam vander Meulen, ende Joos de Kempeneer bedesetters, ende ten overstaen van Cornelis Cornelis offr. loco des

meijers, Tobias Verheijlewegen, Hen. vander Gucht, Joos Roobaerts, Zeger Walravens, en Pr. Spinoij schepenen. Ondertekend: Ign: Lindemans 1717.

Onderzoeksmethodiek

In combinatie met de parochieregisters, de akten van de schepenbank, kerkelijke archieven, burgerlijke stand, bevolkingsregisters enz. kunnen we nagaan hoe een woning of stuk land over meerdere generaties werd doorgegeven. Gezien de zetboeken opgebouwd zijn volgens een vast stramien zijn drie elementen van het grootste belang om de **gebruiker** van een bepaald goed terug te vinden:

1. De indeling in wijken.
2. De volgorde van de opgegeven goederen.
3. De aard van de goederen en hun oppervlakte.

Aan de opgave van de te belasten oppervlakte zien we tot welke maatschappelijke status onze voorouders behoorden. In een oogopslag kunnen we meteen grote van kleine landbouwbedrijven onderscheiden. In de bedezettingen staat evenwel niet of de gebruikte goederen al dan niet eigendom waren. Van grote landbouwbedrijven weten we met zekerheid dat dit niet het geval was. Dit waren meestal huurders van hun goederen. Deze lijn kunnen we niet doortrekken naar de kleinere uitbaters. De zetting werd per wijk afgewerkt en begon in het dorpscentrum om te eindigen met de inwoners *Buiten Dorps*. Ze woonden niet in Dilbeek maar hadden er wel grond in gebruik. Dit laatste is belangrijk voor de naburige dorpen. Zo kunnen we dan op onze beurt in hun bedezettingen inwoners van Dilbeek terugvinden. Men kan dit vergelijken met het kadaster waar in dit geval **eigenaars** buiten de gemeente in vermeld staan die in onze gemeente eigendom hadden. In de bedezetting van Sint-Martens-Bodegem in 1666 bv. staan twaalf inwoners uit Dilbeek vermeld. In 1717 zijn inwoners van volgende afzonderlijke gemeenten en wijken vermeld: Molenbeke, Anderlecht, Berchem, Molenbeke onder Eleghem, Neerpede, Itterbeke, Bodeghem, Bruessel. Beijgaerden komt er pas bij in 1761. De Dilbeekse wijk Moortenbeke wordt vermeld vanaf 1717. In 1719, 1788, 1789, 1790, 1796 staan meer bijzonderheden vermeld, zoals huizen en handelszaken (neiringen, beroepen enz.); het ene register al wat meer dan het andere.

We beginnen met de kadastraal oudst gekende eigenaar en gebruiker. Het is niet zo moeilijk om aan de hand van de bovenvermelde bronnen de gebruiker op te sporen. Dit illustreren we met het volgend voorbeeld:

Woning Kattebroekstraat 111, kadastraal nummer: sectie B 228.

Kadaster Vandermaelen 1837: Eigenaar Kerk van Dilbeek.

Gebruiker: De weduwe Joannes Vandercruyssen.

Maria Josepha Pelicaen, geboren te Brussel op 13 januari 1775 weduwe Joannes Vandercruyssen. Zij was een eerste maal gehuwd met Maximilianus Vanden Driesch weduwnaar van Anna Catharina Meert, geboren te Dilbeek op 10 september 1763, dochter van Daniel en Catharina Verhasselt.

Met Daniel Meert maken we aansluiting met het zetboek van 1796 met 3 d. 50 r. land, 1d. weide en een huis in de wijk Incxem^[5]; in 1795 idem zonder huis; in 1788 idem met huis; in 1761 idem zonder huis. In 1738 vinden we hier de weduwe Guilliam Hessenbergh met 1 b. 2 d. 50 r. land en een hof. We zien dus dat het bedrijf oorspronkelijk groter was.

Guilliam Hessenbergh, gedoopt te Dilbeek op 17 maart 1660, zoon van Henricus en Anna Vanden Winckel, was gehuwd met Anna Tibaut, waarvan o.m. Maria Hessenbergh, gedoopt te Dilbeek 28

maart 1694 die huwde met Arnoldus Verhasselt. Uit dit huwelijk kwam o.m. Catharina Verhasselt die huwde met onze voornoemde Daniel Meert.

In het zetboek van 1719 vinden we op deze plaats ook deze Guilliam Hessenbergh met 1 b. 3 d. 50 r. land maar geen huis, in 1717 idem. In de zetting ontbreekt het gedeelte over Inxem, maar in 1666 vinden we zijn vader Henderick Herdenberch met 1 bunder maar geen huis. Hij werd geboren omstreeks 1622 als zoon van Guillaem Herdenberch en Catharina Vanden Steen.

Algemene omschrijving van de gemeente in 1686

Extract uijt het cohier der xx penningen van den jaere 1686 berustende ter greffe der heeren Staten van Brabant alwaer onder andere staet als volght

Dilbeeck is groot 1163 bund. 3 daghw:

in saijelanden 744 b. 3 d.

tot 9 guldens par bunder 6702-15

in weijden 250 b. tot 12 guldens 3000-0

in bosschen 140 bunderen tot 7-10 1050-0

in vijvers 17 bunder tot 16 guldens 272-0

in heijden 12 bunderen tot eene gulden 12-0

De Universele thiende 1260-0

eenen watermolen 100-0

eenen wintmolen 480-0

pastoors huijs 12-0

Casteel van prince Vaúdemont 60-0

Casteel van de baronnese van Meldert 30-0

het speelhuijs van den Abbelen 12-0

het huijs van Nijverseel 10-0

elf brauwerijen bier tappende, 4 herbergen, 6 winckels 220-0

84 cossaers huijsen aan 4 guldens ieder 336-0

Den xxe penn. 13556-15

gecort 145 guldens voor een vierde van de molens 667-16 3/4

blijft 12878-18-1

geamortiseerde goederen 688 bunderen 3 daghwanden

Leengoederen 49 3 daghs.

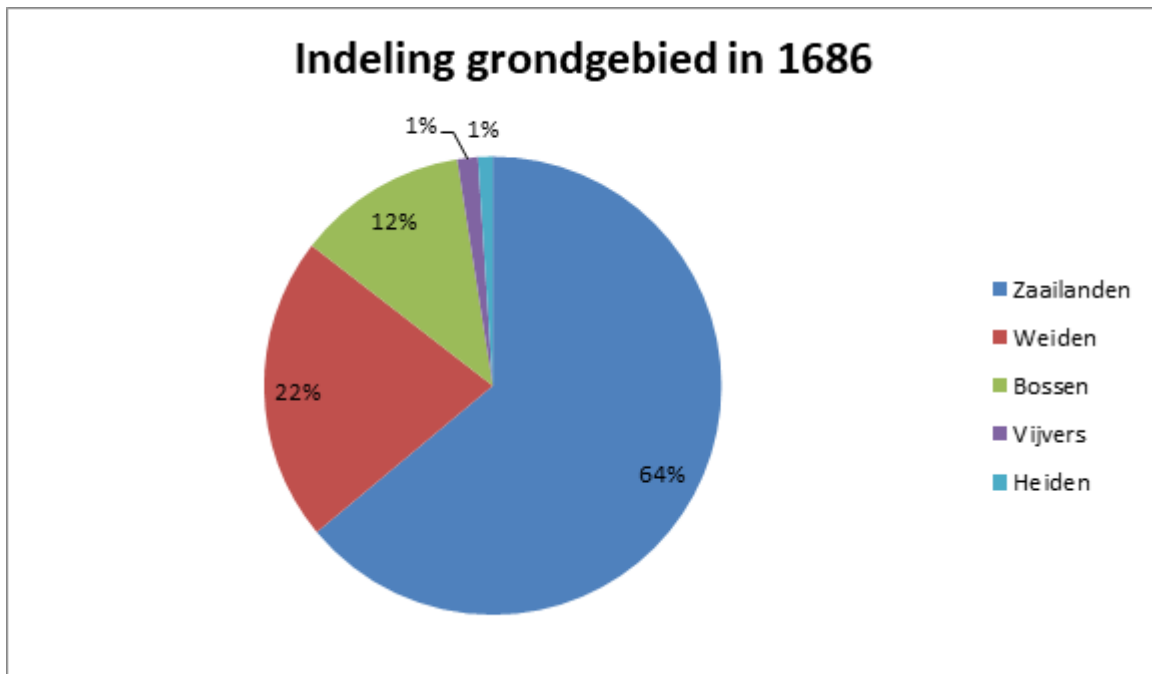
Chijns goederen 270

gecort 145 guldens voor een vierde vanden molen

blijft 13411-15

Den xx penn: 670-11 3/4

Er is een duidelijk verschil in oppervlakte tussen 1686 en 1837. Waar dit in 1686 nog om en bij de 1163 bunder of 943 ha was bedraagt dit in 1837 1135 ha, of een verschil van 192 ha. Dit kan te verklaren zijn door gebiedswisseling met naburige gemeenten.

Temidden deze ambtelijke ernst vond de opsteller van het document het blijkbaar nodig een merkwaardig voorval te noteren dat niets met het doel te maken heeft maar blijkbaar uitzonderlijk genoeg was: *Eenen scheijs put^{lel} is toegevallen ende twee persoonen in doot gebleven*. Onderzoek in de overlijdensregisters van Dilbeek heeft echter niets uitgewezen. Het kan ook in een omliggende gemeente gebeurd zijn.

Uitbesteding van de bedezetting en aanstelling van de bedezetter.

Het innen van de bede werd toevertrouwd aan de bedezetter of collecteur die aangesteld werd bij verpachting van het collecte- bede- of seshboek en tegen een geldelijke som als onderpand en een borgsteller.

Op heden den xxi julij 1719 isse binnen de prochie van Dilbeke naer dienst vande vroeghmisse het volck aldaer meest vergaedert sijnde verpagt deser collecte boeck van drije xx penninghen, ende opgeroepen per den substituijt des meijers is den selven bleven aen Joos Roobaerts voor de somme van vier guldens thien stuivers parconto, ende bij desselfs de nominatie aen Nicolaes de Ridder den ouden voor de selve somme actum ut ante coram Cornelis Cornelis officier loco des meijers Tobias Verheijleweghen, Hendrick vandergugt, Joos Roobaerts, Jan vanden Borre, ende Francois de Trog schepenen, ende ten bijwese vande Peeter vanderheijden, Nicolaes de Ridder smite, Ambrosius Itterbeecx bedesetters.

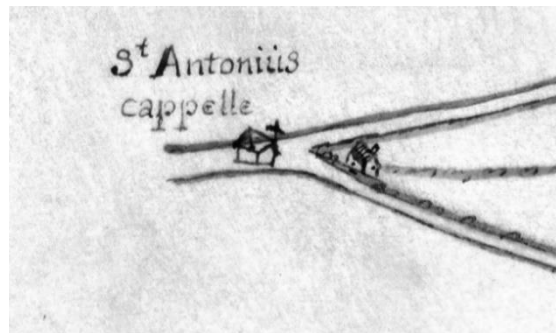
Welcken volgende heeft hem voorhet emport desen voors. collecte gestelt voor borghe ende cautionalis Jan vanden Stock promittens se et sua cum reppromissione indement actis et stipulato facta est ad manus des officiers loco des meijers, Ign: Lindemans.

Op heden den xxi julij 1719 hebben de naertenoemen schepenen teeeer behooren manisse den inhalt deser collecte verclaert executoriael ten laste van de gebreckelijcke betaelders partije geheel ettca. Actum ut supra coram Tobias Verheijleweghen, Hen. vandergugt, Joos Roobaerts, Jan vanden Borre, ende Francois de Trog schepenen. Ign: Lindemans.

Alvorens nieuwe werden opgemaakt dienden sommige zetboeken voor opeenvolgende jaren. Dit werd aan het einde telkens bijgeschreven. Het boek van 1718 bv. diende nog in 1722 en 1724. Op de laatste

blz. maakte collecteur Jan vanden Houten enkele aantekeningen over zaken die hij moest onthouden of voor hem van belang waren: *Item noch gheweest naer Brussel op den ... december 1687 doer ordere van de regeerders tot den (reijs ged.) xxiiij sts. Item noch dreij guldens voer een cortesue die de regeerders mij gheloest hebben van het geelt dat ick verschoeten hebbe uit het rapport van de besije – iij Rs. Noch te ontvanghen de somme van hondert (seventigh) guldens ...* Hij ging zelf de bedden ontvangen: *ontfanghen van Hendrick Hettenberch de somme van twee guldens in naem van Gillaem van Nuvel - ij Rs.*

Voor het opstellen van de rekeningen vergaderden de dorpsbestuurders in een plaatselijke herberg. Op 27 maart 1792 was dit *binnen Dilbeke ten huysen van Adrianus De Cnop in den willekom aldaer*. Deze herberg is later bekend geworden als de Sint-Anthoon aan de Ninoofsesteenweg bij de Sint-Antoniuskapel.

Herberg *in den willekom* in 1644.

Profiel van de bedezetter

De bedezetter of collecteur kwam meestal uit de begoede landbouwersklasse of waren ambachtslieden. Ze waren geletterd en konden goed rekenen. Hun sociale status of leeftijd maakte het mogelijk enige tijd vrij te maken om zich hiermee bezig te houden. Ze waren vertrouwd met het opstellen van ambtelijke documenten. Om dit te illustreren geven we aansluitend twee voorbeelden.

De bedezetters *collecteurs*

Loenyse die Ruyt, 1496
Jan Vander Moesen, 1659
Guillam Vander Haghen, 1659
Jan vanden Houten, 1687
Peeter Vermeiren, 1689
Guilliam Plas, 1689
Aert Van den Borre, 1689
Peeter Vander Heijden (Verheijen), 1717
Guilliam Vander Meulen, 1717
Joos De Kempeneer, 1717
Jan Vanden Borre, 1717
Joos Roobaerts, 1719
Niclaes De Ridder den ouden, 1719
Ambrosius Itterbeeck, 1719
Carel Plas, 1738
Hendrik Van Campenhout, 1738

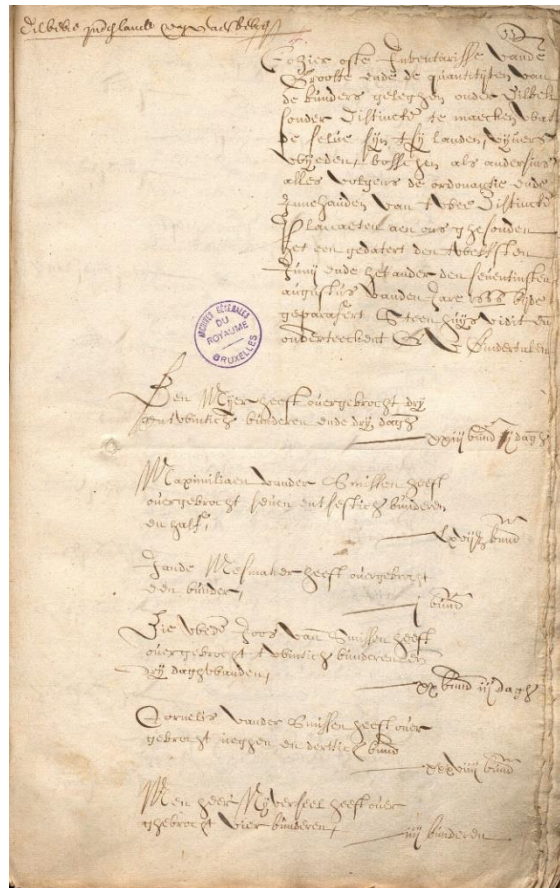
Renier Van Achelen, 1738
Francis De Kesseleer, 1738
Machiel Timmermans, 1761
Gillis Mertens, 1790

Guillam Vander Haghen volgde zijn vader Jan op als molenaar op de windmolen van de Molenberg in de wijk Begijnenborre. In oktober 1656 huwde hij met Maria Vanden Perre uit Dilbeek, dochter van schepen, kerk- en armmeester Joannes Vanden Perre en Margareta De Mesmaeker, die beiden in de Sint-Ambrosiuskerk begraven liggen. In navolging van zijn schoonvader werd hij kerkmeester.

Carel Carolus Josephus Plas werd gedoopt te Dilbeek op 1 april 1696 als zoon van Guilliam Plas en Maria Kiekens, pachters op het Hof ter Smissen in de wijk Hongersvelt. Zijn vader was meijer, kerkmeester en bedezetter. Beiden liggen begraven in de Sint-Ambrosiuskerk. Carel huwde met Catharina De Voghel, Carel volgde zijn vader op als pachter en was tevens meisenier.

De bedezetting van 1666

De belasting werd geheven op het totaal gebruikte gronden. Gebouwen staan niet vermeld, evenmin het te betalen bedrag. Het totaal van ongeveer 1108 bunder land, weide, bos, vijver komt in de buurt van de opgave in 1686. Het aantal inwoners is echter moeilijk te schatten op basis van het aantal gezinshoofden. In 1665 telde Dilbeek 560 inwoners. Het gemiddelde van 4,5 kinderen per gezin kunnen we niet altijd toepassen op alleenstaanden en weduwen. In 1670 waren er 600 inwoners. We geven een verbeterde transcriptie van de oude tekst, waarbij we enigszins een gelijkvormigheid hebben nagestreeft. Het / teken betekent een half.

Grootte ende de quantijtje van de bunders geleghen onder Dilbeke sonder distincke te maecken wat de selve sijn tsij landen vijvers wijden, bosschen als andersins alles volgens de ordonantie ende innenhouden van twee distincke placcaerten aen ons ghehouden het een gedatert den twelfsten junij ende het ander den seventinsten augustus vanden jare 1666 bijde geparafert steenhuijs vidit en(de) onderteckent G v Gindertalen.

Den Mijer heeft overgebracht drij twintich bunderen en drij dagh. *xxij bunderen ij daghwanden.*

Maximiliaen vander Smissen heeft overgebracht seven ent sestich bunderen en half. *lxvij/ bunderen.*

Jan de Mesmaker heeft overgebracht een bunder. *i bunder.*

Die weduwe Joos vander Smissen heeft overgebracht twintich bunderen drij daghwanden. *xx bunderen ij daghwanden.*

Cornelis vander Smissen heeft overgebracht neghen en dertich bunderen. *xxxviii bunderen.*

Men heer Nijverseel heeft overgebracht vier bunderen. *iiij bunderen.*

Jaecques de Koker heeft overgebracht twee bunderen. *ij bunderen.*

Mijn heer Pastoir heeft overgebracht twee bunderen ende een daghwant. *ij bunderen i daghwant.*

Die weduwe Jan vander Perre heeft overgebracht seventhien bunderen een daghwant. *xvij bunderen i daghwant.*

Gillis Goossens, heeft overgebracht vijffendertich bunderen. *xxxv bunderen.*

Peeter Hellinx heeft overgebracht twee bunderen. *ij bunderen.*

Hereman vander Meulen heeft overgebracht een daghwant drij virendeel^[2]. *i dagh ij virendeel.*

Henderick van Lathem heeft overgebracht twee bunderen twee daghwanden en half. *ij bunderen ij/ daghwanden.*

Cornelis Merttens heeft overgebracht vijf bunderen een half daghwant. *v bunderen / daghwant.*

Jan vanden Perre heeft overgebracht seven bunderen een daghwant. *vij bunderen i daghwant.*

Gilliam de Cuyper heeft overgebracht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Monsieur Borremans heeft overgebracht ses daghwanden. *i bunderen ij daghwanden.*

Jaeck de Dobbeler heeft overgebracht drij daghwanden. *iiij daghwanden.*

Fransen Waxel heeft overgebracht twee bunderen een daghwant en half. *ij bunderen i/ daghwant.*

Henderick Itterbeckx heeft overgebracht een daghwant. *i daghwant.*

Niclaes Wauters heeft overgebracht een bunderen een half daghwant. *i bunder / daghwant.*

Henderick Crokaert heeft overgebracht drij daghwanden. *iiij daghwanden.*

Die weduwe Joes Oiens heeft overgebracht een bunder. *i bunder.*

Joos vanden bos heeft overgebracht een bunder. *i bunder.*

Henderick vander Heijden heeft overgebracht drij bunderen twee daghwanden. *iiij bunderen ij daghwanden.*

Adriaen Spinnoie heeft overgebracht een bunder en een half daghwant. *i bunder / daghwant.*

Cornelis de Baermaecker heeft overgebracht drij daghwanden. *iiij daghwanden.*

Gillis vander Smissen heeft overgebracht onderhalf daghwant. *i/ daghwant.*

Fransen Hemelrijx heeft overbrocht een bunder. *i bunder.*

Gillis vander Smissen sone Gillis heeft overgebracht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Carel Polspoel heeft overgebracht twee bunderen. *ij bunderen.*

Jan Ottermans heeft overgebracht een daghwant en half. *i/ daghwant.*

Jan de Mesmaker sone Mertten heeft overgebracht dertthien bunderen drij daghwanden. *xij bunderen ij daghwanden.*

Jan Itterbeckx heeft overgebracht vier bunderen onderhalf daghwant. *iiij bunderen i/ daghwant.*

Jan Itterbeckx sone Ambrosius heeft overgebracht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Adriaen van Droegenbroeck heeft overgebracht een half daghwant. */ daghwant.*

Flasendael

Peeter vander Meulen heeft overgebracht twee bunderen een half virendeel. *ij bunderen / virendeel.*

Fransen Huijegh heeft overgebracht een daghwant. *i daghwant.*

Mertte Merttens heeft overgebracht ses daghwant en half. *vi/ daghwanden.*

Die weduwe Peeter vander Heijden heeft overgebracht vijf bunderen. *v bunderen.*

Jan van Schepdael heeft overgebracht onderhalf daghwant. *i/ daghwant.*

Peeter Jacobs heeft overgebracht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Peeter Hellemans heeft overgebracht twee bunderen een daghwant een vierendeel. *ij bunderen i virendeel.*

Jan Moenens heeft overgebracht een half bunder. *ij daghwanden¹⁸¹.*

Peeter de Mesmaker heeft overgebracht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Joos Biemont heeft overgebracht een bunder drij daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Joos Rinders heeft overgebracht vier bunderen. *iiij bunderen.*

Peeter Herremans heeft overgebracht een daghwant. *i daghwant.*

Thomas de Coster heeft overgebracht vier bunderen. *iiij bunderen.*

Fransen vander Schueren heeft overgebracht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Gillis de Peutter heeft overgebracht een bunder drij daghwanden en half. *i bunder ij/ daghwanden.*

Sobbroeck

Jaecques de Becker heeft overgebracht vijffentsestich bunderen. *lxv bunderen.*

Jaeck de Ketel heeft overgebracht een bunder drij daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Stoffel Crokaert heeft overgebracht vier bunderen drij daghwanden en half. *iiij bunderen ij/ daghwanden.*

Cornelis de Ketel heeft overgebracht twee bunderen twee daghwanden drij virendeel. *ij bunderen ij daghwanden ij vierendeel.*

Bastiaen de Smet heeft overgebracht een bunder. *i bunder.*

Jan Achtergael heeft overgebracht een daghwant. *i daghwant.*

Peeter van Schepdael heeft overgebracht een half bunder. *ij daghwanden.*

Begijnenborre

Joos Schoonans heeft overgebracht dertthien bunderen een daghwant. *xij bunderen i daghwant.*

Jaeck van Bever heeft overgebracht onderhalf daghwant. *i/ daghwant.*

Gilliam vander Haeghen heeft overgebracht drij bunderen drij daghwanden. *ijj bunderen ijj daghwanden.*

Die weduwe Jan Nieulant heeft overgebracht drij daghwanden en half. *ijj/ daghwanden.*

Henderick de Quanter heeft overgebracht een dagwant. *i daghwant.*

Adriaen Verrassel heeft overgebracht drij daghwanden drij virendeelen. *ijj daghwanden ijj virendeelen.*

Henderick Meert heeft overgebracht vijf bunderen twee daghwanden. *v bunderen ij daghwanden.*

Francen Meert heeft overgebracht twee bunderen twee daghwanden en half. *ij bunderen ij/ daghwanden.*

Die weduwe Dionijs Tiebaut heeft overgebracht twee bunderen een daghwant. *ij bunderen i daghwant.*

Gillis Oppalf heeft overgebracht een bunder. *i bunder.*

Jan Kieckens heeft overgebracht een half bunder. *ij daghwant.*

Gillis de Mesmaker heeft overgebracht twee bunderen. *drij daghwanden.*

Die weduwe Aert de Win heeft overgebracht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Jan Vervondel heeft overgebracht een bunder. *i bunder.*

Die weduwe Jan Verassel heeft overgebracht vijf daghwanden. *i bunder i daghwant.*

Henderick Steps heeft overgebracht thien bunderen drij daghwanden. *x bunderen ijj daghwanden.*

Jan de Mesmaeker heeft overgebracht een half bunder. *ij daghwanden.*

Jan Bert heeft overgebracht een half bunder. *ij daghwanden.*

Francen vander Beken heeft overgebracht een bunder twee daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Peeter van Cutsem heeft overgebracht ses bunderen een daghwant. *vi bunderen i/ daghwant.*

Andries vander Beken heeft overgebracht vier bunderen een daghwant een virendeel. *ijj bunderen ijj daghwant i virendeel.*

Joos de Coster heeft overgebracht vier bunderen. *ijj bunderen.*

Jaeck Crabbe heeft overgebracht twee daghwanden en half. *ij/ daghwanden.*

Jan Mertens heeft overgebracht vijf bunderen. *v bunderen.*

Die weduwe Mertte Steps heeft overgebracht een bunder. *i bunder.*

Jaeck Verrassel heeft overgebracht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Die weduwe Lucas de Bruyn heeft overgebracht vier bunderen drij virendeel. *ijj bunderen ijj virendeelen.*

Anthoen Verrassel heeft overgebracht vier bunderen. *ijj bunderen.*

Jan vanden Steen heeft overgebracht twee daghwanden drij virendeelen. *ij daghwanden ij virendeelen.*

Mattijs van Heijmbeck heeft overgebracht twee daghwanden en half. *ij/ daghwanden.*

Jan Merttens den Wever heeft overgebracht drij daghwanden. *ijj daghwanden.*

Hongersveldt

Peeter Roijebaert heeft overghebrocht vijffentsestich bunderen. *lxx bunderen.*

Joos vanden Borre heeft overghebrocht neghenentsestich bunderen onderhalf daghwant. *lxviii bunderen i/ daghwant.*

Henderick Ceuppens heeft overghebrocht vierentwintich bunderen een daghwant. *xxiii bunderen i daghwant.*

Sijmon de Tobel heeft overghebrocht sesentwintich bunderen twee daghwanden. *xxvi bunderen ij daghwanden.*

Ambrosius Itterbeckx heeft overghebrocht vijf bunderen een daghwant. *v bunderen i daghwant.*

Jan Itterbeckx heeft overghebrocht drij bunderen. *ij bunderen.*

Jan Leux heeft overghebrocht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Gilliam Crabbe heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Gillis van Wetter heeft overghebrocht onderhalf daghwant. *i/ daghwant.*

Jan de Wilder heeft overghebrocht drij bunderen drij virendeel. *ij bunderen ij virendeelen.*

Gillis van Boterdael heeft overghebrocht twee bunderen drij daghwanden en half. *ij bunderen iij/ daghwanden.*

Andries van Droeghenbroeck heeft overghebrocht een bunder twee daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Jan de Langhe heeft overghebrocht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Die weduwe Eloi van Droegenbroeck heeft overghebrocht een bunder een daghwant drij virendeel. *i bunder i daghwant drij virendeelen.*

Joos Itterbeckx heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Elegem

Peeter Cornelis heeft overghebrocht neghenentwintich bunderen. *xxix bunderen.*

Ambrosius vander Elst heeft overghebrocht vijftien bunderen drij ende een half daghwant. *xv bunderen iij/ daghwanden.*

Jan vanden Borre heeft overghebrocht drij bunderen drij daghwanden en half. *ij bunderen iij/ daghwanden.*

Die weduwe Jan Crabbe heeft overghebrocht drij bunderen een daghwant. *ij bunderen i daghwant.*

Peeter Meert heeft overghebrocht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Die weduwe Aert van Leuven heeft overghebrocht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Jan vander Moesen heeft overghebrocht twee bunderen een daghwant en half. *ij bunderen &/ daghwant.*

Niclaes vander Cruijce heeft overghebrocht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Jan Causteur heeft overghebrocht een bunder een daghwant. *i bunder & daghwant.*

Segher Amelrijx heeft overghebrocht drij bunderen een daghwant. *ij bunderen & daghwant.*

Mattieus Tibaut heeft overghebrocht een bunder twee daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Gillis de Peutter heeft overghebrocht vijf bunderen. *v bunderen.*

Jan de Groen heeft overghebrocht drij bunderen een daghwant. *ij bunderen & daghwant.*

Jan Herdenberch heeft overghebrocht een bunder een daghwant. *i bunder i daghwant.*

Niclaes Hannaert heeft overghebrocht een bunder twee daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Aert Lombaert heeft overghebrocht drij bunderen. *ijj bunderen.*

Inxem

Joos vanden Borre heeft overghebrocht vijffentwintich bunderen. *xxb bunderen.*

Jan Amelrijckx heeft overghebrocht twee bunderen drij daghwanden. *ij bunderen ijj daghwanden.*

Gillis Blocquerije heeft overghebrocht drij daghwanden en half. *ijj/ daghwanden.*

Die weduwe Peeter de Cnop heeft overghebrocht een bunder twee daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Peeter de Baermaecker heeft overghebrocht een bunder. *i bunder.*

Ambrosius Biesmans heeft overghebrocht een bunder. *i bunder.*

Anthoen van Dievoet heeft overghebrocht twintich bunderen drij daghwanden en half. *xx bunderen ijj/ daghwanden.*

Henderick Herdenberch heeft overghebrocht een bunder. *i bunder.*

Jan de Cnop heeft overghebrocht drij bunderen. *ijj bunderen.*

Segher de Cnop heeft overghebrocht vijf daghwanden. *i bunder i daghwant.*

Cattenbroeck

Lanceloet van Steenberch heeft overghebrocht vijftien bunderen. *xv bunderen.*

Gillis Timmermans heeft overghebrocht ses daghwant en een virendeel. *i bunder ij daghwanden i virendeel.*

Merck de Peutter heeft overghebrocht acht bunderen twee daghwanden en half. *vijj bunderen ij/ daghwanden.*

Jan Vlugghe heeft overghebrocht vier bunderen twee daghwanden en half. *iiij bunderen ij/ daghwanden.*

Joies de Groen heeft overghebrocht drij bunderen. *ijj bunderen.*

Merck de Vos heeft overghebrocht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Die weduwe Jan Waxel heeft overghebrocht vier bunderen en half. *iiij bunderen ij daghwanden.*

Mattieus Lombaert heeft overghebrocht drij bunderen een daghwant vijffentseventich vierendeelen. *ijj bunderen i daghwant lxxv vierendeelen.*

Gillis Eggelincx heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Moertenbeck

Jaeck de Becker heeft overghebrocht drijenveertich bunderen. *xliij bunderen.*

Gillis vander Smissen heeft overghebrocht sesentwintich bunderen een daghwant. *xxvi bunderen i daghwant.*

Jan van Overstraten heeft overghebrocht drij bunderen twee daghwanden. *ijj bunderen ij daghwanden.*

Buijten Dorps

Max vander Eijcken heeft overghebrocht twee bunderen een half daghwant. *ij bunderen / daghwant.*

Die weduwe Aert vander Eijcken heeft overghebrocht drij bunderen drij daghwanden. *ijj bunderen ijj daghwanden.*

Ambrosius Merttens heeft overghebrocht drij bunderen vijf virendeel. *ijj bunderen v virendeelen.*

Die weduwe Peeter de Quanter heeft overghebrocht ses daghwant een virendeel. *i bunderen ij daghwanden i virendeel.*

Jan de Quanter heeft overghebrocht drij daghwant en half. *ijj/ daghwanden.*

Die weduwe Jaecques Heijmans heeft overghebrocht elf bunderen en half. *xi bunderen ij daghwanden.*

Cornelis Luppens heeft overghebrocht drij bunderen. *ijj bunderen.*

Sijmon vander Cruijse heeft overghebrocht seven bunderen twee daghwanden . *vij bunderen ij daghwanden.*

Joies de Reuw heeft overghebrocht neghen bunderen twee daghwanden. *ix bunderen ij daghwanden.*

Anthoen de Quanter heeft overghebrocht onderhalf daghwant. *i/ daghwant.*

Die erfgenaemen Jan Huijgh hebben overghebrocht veerthien bunderen en half ende een half daghwant. *xiiij/ bunderen / daghwant.*

Peeter Huijch heeft overghebrocht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Gillis de Brier heeft overghebrocht drij en half daghwant. *ijj/ daghwant.*

Vermeren Peeter heeft overghebrocht drij bunderen een daghwant en half. *ijj bunderen i/ daghwant.*

Die weduwe Fransoies Soffie heeft overghebrocht vijf daghwant. *i bunder i daghwant.*

Die weduwe Jan Huijgh heeft overghebrocht twee daghwanden. *ij daghwanden.*

Jan de Ronghe heeft overghebrocht een daghwant. *i daghwant.*

Stoffel Vander Vinnen heeft overghebrocht een bunder drij daghwanden. *i bunder ijj daghwanden.*

Lowies Meert heeft overghebrocht twee daghwanden. *ij daghwanden.*

Jan Hannaert heeft overghebrocht twee bunderen. *ij bunderen.*

Henderick Verhijleweghen heeft overghebrocht twee en twintich bunderen. *xxij bunderen.*

Henderick Van Langenhoven heeft overghebrocht seven bunderen. *vij bunderen.*

Gillam Vanden Borre heeft overghebrocht seven daghwanden. *vij daghwanden.*

Joies de Herdt heeft overghebrocht drij daghwanden en half. *ijj/ daghwanden.*

Adriaen Amelrijckx heeft overghebrocht een bunder drij daghwant een virendeel. *i bunder ijj daghwanden i vierendeel.*

Philips Van Linthaut heeft overghebrocht veerthien bunderen. *xiiij bunderen.*

Anthoen Eijdelet heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Bertel de Bruijn heeft overghebrocht ses bunderen drij daghwanden. *vi bunderen ijj daghwanden.*

Peeter Talemans heeft overghebrocht onder half daghwant. *i/ daghwant.*

Die weduwe Jan Luppens heeft overghebrocht vijf daghwant. *i bunder i daghwant.*

Andries Meert heeft overghebrocht twee bunderen. *ij bunderen.*

Ranier Seghers heeft overghebrocht ses daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Merck Vander Elst heeft overghebrocht een daghwant. *i daghwant.*

Peeter Vander Elst heeft overghebrocht ses daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Lauwerijs Van Eede heeft overghebrocht drij bunderen twee daghwanden. *ijj bunderen ij daghwanden.*

Mertte Vidts heeft overghebrocht twee bunderen drij daghwanden. *ij bunderen iij daghwanden.*

Stoffel Rampelberch heeft overghebrocht drij daghwanden. *ijj daghwanden.*

Die weduwe Geeraet de Deken heeft overghebrocht een daghwant. *i daghwant.*

Danneel Vander Meulen heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Jan Vander Meulen heeft overghebrocht *i/ daghwant.*

Jan Cornelis heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Henderick Beemont heeft overghebrocht drij bunderen. *ijj bunderen.*

Die weduwe Aert Moenens heeft overghebrocht onderhalf daghwant. *i/ daghwant.*

Max Vander Heijden heeft overghebrocht een daghwant. *i daghwant.*

Jan Hannaert heeft overghebrocht een bunder. *i bunder.*

Jaeck Jaacquemijns heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Peeter Elshoecht heeft overghebrocht drij daghwanden en half. *ijj/ daghwanden.*

Gillis Vander Smissen tot Scheut heeft overghebrocht een bunder. *i bunder.*

Peeter de Coster heeft overghebrocht een daghwant. *i daghwant.*

Aert Vander Beken heeft overghebrocht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Henderick Amelrijckx.

Dese naervolghende personen en hebben noot inde bede gegheven.

Den hertoech van Lorijnen heeft overghebrocht seventhien bunderen. *xvij bunderen.*

Mevrauwe van Grooten Bijgaerden heeft overghebrocht drij en neghentich bunderen een daghwant. *lxxxij bunderen.*

Mevrauwe van Vorst heeft overghebrocht drij daghwanden. *ijj daghwanden.*

Die Sartroiesen binnen Brussele hebben overghebrocht seventhien bunderen twee daghwanden. *xvij bunderen ij daghwanden.*

Mevrauwe van Oienbruch heeft overghebrocht seshien bunderen. *xvi bunderen.*

Den Doctoer Haaert heeft overghebrocht vier bunderen. *iiij bunderen.*

Lenaert Aerttsens heeft overghebrocht vijf bunderen. *v bunderen.*

Die Erfgenamen vanden Advocaet Heijmans hebben overghebrocht drij bunderen. *ijj bunderen.*

Derfgenamen ... Vanden Velde hebben overghebrocht ses daghwanden. *i bunder ij daghwanden.*

Die weduwe Vermeer Bijdaels heeft overghebrocht drij daghwanden. *ijj daghwanden.*

Jffrauw Vanden Cruijce heeft overghebrocht twee bunderen. *ij bunderen.*

Jouffrauwe Marie de Becker heeft overghebrocht neghen daghwanden. *ij bunderen i daghwant.*

Fransoies de Wit heeft overghebrocht neghen daghwanden. *ij bunderen i daghwant.*

Peeter Vander Eijcken. ij bunderen.

Derfgenamen Bertel Vanden Broeck over die oratoers binnen Brussele overghebrocht twee bunderen. *ij bunderen.*

TGeesthuijs van Ste Eloije binnen Brussele heeft overghebrocht ses daghwant. *i bunder ij daghwant.*

Jouff Buslijden.

Die Erfgenamen Alverade.

Men heer den Commis Maes heeft overghebrocht drij bunderen drij daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Heer Corttinx Cappellaen tot Anderlecht heeft overghebrocht twee bunderen twee daghwanden. *ij bunderen ij daghwanden.*

Die Erfgenamen Jan de Coster hebben overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Die huijs Armen van Anderlecht hebben overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Men heer Elinx Cannonick tot Anderlecht heeft overghebrocht drij daghwanden. *ij daghwanden.*

Niclaes Lombaert heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Die weduwe Van Coietsem heeft overghebrocht een half bunder. *ij daghwanden.*

Derfgenamen Joos Roijbaert hebben overghebrocht twee bunderen een daghwant. *ij bunderen i daghwant.*

Jan Vanden Haut heeft overghebrocht twee bunderen onderhalf daghwant. *ij bunderen i/ daghwant.*

O.. volbrenghe dordonantie van zijne Co: Ma. ghedateert den xvijen augusti 1666 hebben wij mijer ende schepenen van Dilbeke inden Lande van Gaesbeke doen overbrenghe alle de groote vande landen weijden, bempden, bosschen, vijvers als andersins, ghelijck hier vorens staet ghespesifuert die welcke landen worden gehauden voor seshien voert de roede, die wij nochtans niet en hebben connen doen meten, door den cortten tijt welcke quantitijet van landen als andersins wordt bevonden twelf hondert ende vijf bunderen.

Gabriel Nicoley
meijer vanden
Nieu lans van
Gaesbecke

Dico xij^c bunderen
Peeter Cornelis
Peeter Robarts

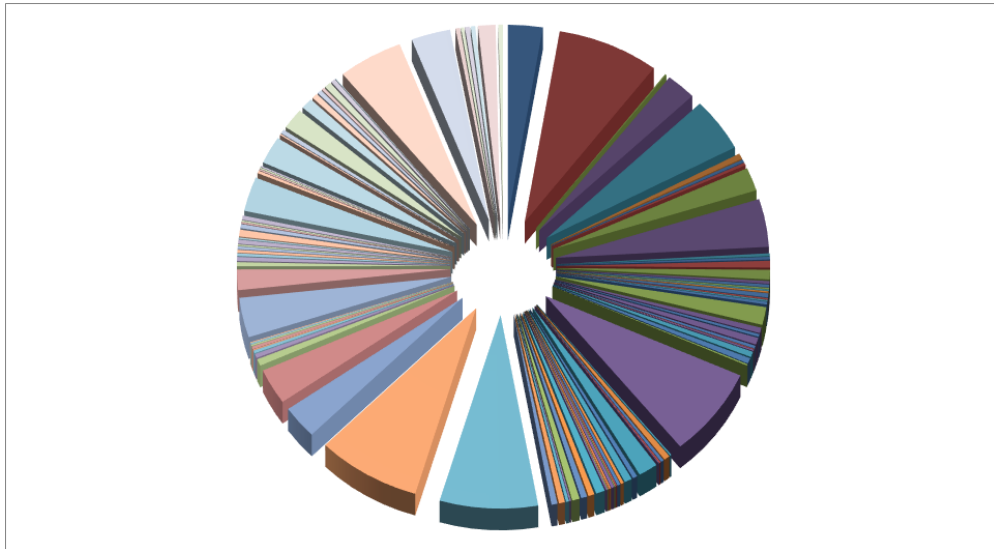
Gillis Vander Smissen

De plaatsnamen

Flasendael
Sobbroeck
Begijnenborre
Hongersveldt
Elegem
Inxem
Cattenbroeck
Moertenbeck

De reuzebedrijven zijn het Hof ter Smissen, Hof te Hongersveld (Peeter Roijbaert 65 bunder), Hof te Elegem, Hof te Moortebeek, Hof te Inxem, Hof ter Mullen, Het Grootkasteel, Het Neerhof. In

onderstaande grafiek zien we de indeling naar bedrijfsgrootte van de gecultiveerde oppervlakte in 1666.

Bronnen

Rijksarchief Anderlecht: bedezetting 1666, microfilm.

Rijksarchief Leuven: Archief van de Sint-Ambrosiusparochie van Dilbeek, nrs. 28793, 29097, 33 876, 33 878, 33 881, 33 887. Parochieregisters Dilbeek.

Rijksarchief Brussel: Kaart Laurin Dilbeek 1644, geregistreerd onder nr. 8493/1 (415) van Inv. T 459, op microfilm 3206.

Gemeentearchief Dilbeek: bedezettingen 1788, 1789, 1790, 1795, 1796.

Koninklijke Bibliotheek van België: online Kadasterkaart Vandermaelen 1837.

CUVELIER J., *Les dénombrements de foyers en Brabant (xive-xvie siècle)*, Bruxelles, 1912.

JAAK OCKELEY, Alweer een nieuwe belasting! De honderste penning van Alva in Brabant, in: *Eigen Schoon & De Brabander*, 90ste jg. (2007), pp 213-234.

[http://nl.wikipedia.org/wiki/Bede_\(belasting\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Bede_(belasting))

Dank aan mijn vader voor de tips bij de omrekening van de oude landmaten.

^[1] CUVELIER J., *Les dénombrements de foyers en Brabant (xive-xvie siècle)*, Bruxelles, 1912.

^[2] Idem blzn. 452 en 453.

^[3] Idem blz. 175.

^[4] Blijkbaar ontbreken er bladzijden of is de zetting onvolledig.

^[5] Is de oude benaming voor de wijk Eikelenberg. Deze wijk begon op de hoek waar het huis stond dat we behandelen.

^[6] Waarschijnlijk een vervlaamste uitdrukking voor het Duitse scheiss. Het gaat hier dus om een ongeval met een beerput.

^[7] Omdat het vierendeel een inhoudsmaat is komt dit ons vreemd voor te worden gebruikt als oppervlaktemaat. In dit geval wordt het vierendeel als oppervlaktemaat gebruikt als ¼ van de vorige opgegeven maat.

^[8] Twee dagwanden zijn gelijk aan een half bunder. In Dilbeek was het bunder 81 are, 14 ca, 1 honderste van een ca.